

141

Uitleg vaststellingsovereenkomst waarin is bepaald dat die overeenkomst 'uitsluitend grammaticaal' dient te worden uitgelegd

Hoge Raad

25 augustus 2023, nr. 22/04170, ECLI:NL:HR:2023:1131
(mr. Tanja-van den Broek, mr. Salomons, mr. Teuben)
(Concl. A-G Valk; niet opgenomen)
Noot mr. P.H. Bossema-de Greef

Verbintenissenrecht. Haviltex-maatstaf. Uitleg vaststellingsovereenkomst waarin is bepaald dat die overeenkomst 'uitsluitend grammaticaal' dient te worden uitgelegd.

[BW art. 3:33, 3:35, 6:248]

Essentie: deze zaak betreft de uitleg van een vaststellingsovereenkomst en de bevestiging van eerdere jurisprudentie dat bij het uitleggen van een vaststellingsovereenkomst uitsluitend de grammaticale betekenis van de bepaling gebruikt moet worden. Indien een overeenkomst een eigen uitlegmaatstaf kent, is het toegestaan om af te wijken van het Haviltex-criterium.

Samenvatting: De vrouw en man zijn met elkaar gehuwd geweest. Bij beschikking van 24 december 2008 sprak de rechtbank Maastricht de echtscheiding tussen de vrouw en de man uit, welke beschikking op 22 januari 2009 is ingeschreven. Bij deze beschikking bepaalde de rechtbank dat door de man aan de vrouw partneralimentatie diende te worden voldaan. De vrouw en de man sloten in september 2009 een vaststellingsovereenkomst. In de considerans is bepaald: 'Bij de uitvoering van de onderhavige overeenkomst prevaleert de letterlijke tekst van deze overeenkomst, in afwijking van het Haviltex-criterium, boven eventuele partijbedoelingen zodat dat bij geschillen die onverhoopt op welke wijze dan ook uit deze overeenkomst mochten voortvloeien, ook wanneer slechts een der partijen een geschil aanwezig acht, de competente rechter de bepalingen zoals opgenomen in de onderhavige overeenkomst uitsluitend grammaticaal dient uit te leggen en toe te passen.' In art. 1.7 van de vaststellingsovereenkomst is opgenomen dat: 'De partneralimentatie zal eindigen op de dag dat de vrouw de pensioengerechtigde leeftijd heeft bereikt, te weten op 24 mei 2021.' Bij beschikking van 10 november 2009 vernietigde het gerechtshof 's-Hertogenbosch de beschikking van de rechtbank Maastricht, voor zover betrekking hebbende op de partneralimentatie, en stelde vast hetgeen partijen in art. 1 tot en met 5 van voornoemde vaststellingsovereenkomst zijn overeengekomen. De vrouw verzocht bij verzoekschrift van 5 maart 2020 de rechtbank Limburg de termijn te verlengen gedurende welke de man verplicht is aan haar partneralimentatie te betalen. Zij verzocht primair om deze periode te verlengen tot 25 mei 2024 (het moment waarop de vrouw voor het eerst haar AOW-uitkering krijgt) en subsidiair tot 25 mei 2022 (de dag waarop de vrouw 65 jaar wordt). De rechtbank Limburg oordeelde bij beschikking van 9 november 2021 dat de termijn waarin de man aan de vrouw partneralimentatie moet betalen, zoals neergelegd in de vaststellings-

overeenkomst, doorloopt tot 24 mei 2022. Bij herstelbeschikking van 4 februari 2022 verklaarde de rechtbank deze beschikking uitvoerbaar bij voorraad. Tegen de beschikking van 9 november 2021 stelde de man principaal hoger beroep in en de vrouw incidenteel hoger beroep. Bij beschikking van 11 augustus 2022 vernietigde het hof de beschikking van de rechtbank gedeeltelijk en wees alsnog het inleidende verzoek van de vrouw af om de termijn voor partneralimentatie te verlengen. De vrouw stelde op 10 november 2022 tijdig cassatieberoep in. De man diende in reactie hierop een verzoekschrift in cassatie in. Concreet was het middel gericht tegen het oordeel van het hof dat, gelet op de uitsluiting van het Haviltex-criterium door partijen, art. 1.7 van de vaststellingsovereenkomst aldus moet worden uitgelegd dat de daarin genoemde datum van 24 mei 2021 de einddatum is van de door de man aan de vrouw te betalen partneralimentatie. Het middel klaagt onder meer dat ook bij grammaticale of objectieve uitleg moet worden gekeken naar de aannemelijkheid van de rechtsgevolgen van een bepaalde uitleg. Uitgaande van de uitleg die het hof aan de contractuele uitlegmaatstaf heeft gegeven, was het hof, anders dan onderdeel 3.9 klaagt, niet gehouden om nader in te gaan op de stellingen van de vrouw die het in r.o. 5.4 heeft weergegeven. Deze stellingen hebben immers betrekking op de bedoelingen die partijen volgens de vrouw hebben gehad met het begrip 'pensioengerechtigde leeftijd' in art. 1.7 van de vaststellingsovereenkomst, welke bedoelingen op grond van de contractuele uitlegmaatstaf zoals door het hof uitgelegd, niet bij de uitleg van art. 1.7 kunnen worden betrokken. De overige klachten van het middel leiden evenmin tot cassatie. De Hoge Raad verwerpt het beroep.

*Raymond Wilhelmus Peter Triepels, h.o.d.n. BEWINDKR8, kantoorhoudende te Grevenbicht, gemeente Sittard-Geleen, in de hoedanigheid van curator van [de vrouw], (hierna: de vrouw),
verzoeker tot cassatie,
hierna: de curator,
advocaat: M.A.J.G. Janssen,
tegen
[de man], wonende te [woonplaats], Duitsland,
verweerder in cassatie,
hierna: de man,
advocaat: H.J.W. Alt.*

1. Procesverloop

Voor het verloop van het geding in feitelijke instanties verwijst de Hoge Raad naar:

- a. de beschikkingen in de zaak C/03/288933/FA RK 21-704 van de rechtbank Limburg van 9 november 2021 en 4 februari 2022;
  - b. de beschikking in de zaak 200.302.971/01 van het gerechtshof 's-Hertogenbosch van 11 augustus 2022.
- De curator heeft tegen de beschikking van het hof beroep in cassatie ingesteld.
De man heeft verzocht het beroep te verwerpen.
De conclusie van de Advocaat-Generaal W.L. Valk strekt tot vernietiging en verwijzing.
De advocaat van de man heeft schriftelijk op die conclusie gereageerd.

2. Uitgangspunten en feiten

- 2.1. In cassatie kan van het volgende worden uitgegaan.
  - (i) De vrouw en de man zijn met elkaar gehuwd geweest.

(ii) Bij beschikking van 24 december 2008 heeft de rechtbank Maastricht tussen de vrouw en de man de echtscheiding uitgesproken. Deze beschikking is op 22 januari 2009 ingeschreven in de registers van de burgerlijke stand.

(iii) In de onder (ii) genoemde beschikking heeft de rechtbank de door de man aan de vrouw te betalen partneralimentatie met ingang van de datum van inschrijving van de echtscheidingsbeschikking in de registers van de burgerlijke stand bepaald op € 160,- per maand.

(iv) De vrouw en de man hebben in september 2009 een vaststellingsovereenkomst gesloten met betrekking tot de partneralimentatie. In de considerans van deze vaststellingsovereenkomst is onder meer opgenomen:

‘Bij de uitvoering van de onderhavige overeenkomst prevaleert de letterlijke tekst van deze overeenkomst, in afwijking van het Haviltex-criterium, boven eventuele partijbedoelingen zodat dat bij geschillen die onverhoopt op welke wijze dan ook uit deze overeenkomst mochten voortvloeien, ook wanneer slechts een der partijen een geschil aanwezig acht, de competente rechter de bepalingen zoals opgenomen in de onderhavige overeenkomst uitsluitend grammaticaal dient uit te leggen en toe te passen.’

(v) In art. 1.7 van de vaststellingsovereenkomst is het volgende bepaald:

‘De partneralimentatie zal eindigen op de dag dat de vrouw de pensioengerechtigde leeftijd heeft bereikt, te weten op 24 mei 2021.’

(vi) Bij beschikking van 10 november 2009 heeft het gerechtshof 's-Hertogenbosch de onder (ii) genoemde beschikking van de rechtbank, voor zover betrekking hebbend op de partneralimentatie, vernietigd en vastgesteld hetgeen partijen in art. 1 tot en met 5 van de vaststellingsovereenkomst zijn overeengekomen.

2.2. In deze procedure verzoekt de curator de termijn gedurende welke de man verplicht is aan de vrouw partneralimentatie te bepalen, te verlengen tot 25 mei 2024 (het moment waarop de vrouw AOW-gerechtigd wordt), subsidiair tot 25 mei 2022 (de dag waarop de vrouw 65 jaar wordt).

2.3. De rechtbank heeft het subsidiaire verzoek van de curator toegewezen en bepaald dat de man gehouden is de partneralimentatie zoals die is vastgelegd in de vaststellingsovereenkomst en is opgenomen in de (hiervoor in 2.1 onder (vi) genoemde) beschikking van het gerechtshof 's-Hertogenbosch, te voldoen tot 24 mei 2022.

2.4. Het hof heeft, voor zover in cassatie van belang, de beschikking van de rechtbank vernietigd en het verzoek van de curator tot verlenging van de partneralimentatie alsnog afgewezen. Hiertoe heeft het hof overwogen:

‘Uitleg vaststellingsovereenkomst (principaal hoger beroep)

5.3. De man voert in het beroepschrift, zoals aangevuld tijdens de mondelinge behandeling – samengevat – het navolgende aan. De rechtbank heeft ten onrechte een eigen interpretatie dan wel een eigen invulling gegeven aan de vaststellingsovereenkomst. De inhoud van de vaststellingsovereenkomst is duidelijk en laat geen ruimte voor uitleg. Uit de vaststellingsovereenkomst blijkt dat partijen het Haviltex-criterium hebben uitgesloten en dat zij zich zuiver dienen te laten leiden door de grammaticale uitleg van de daarin opgenomen bepalingen. De rechtbank heeft daarom ten onrechte het begrip pensioengerechtigde leeftijd gekoppeld aan de AOW-leeftijd. Dat de vrouw thans geen AOW krijgt dan wel later AOW krijgt lijkt door de rechtbank te worden afgewenteld op de man. De vrouw had destijds bijstand van een advocaat en die heeft de vaststellingsovereenkomst ook opgesteld.

De advocaat van de vrouw heeft destijds aangegeven dat de vrouw “een paar maanden langer dan de 12 jaar alimentatie wilde ontvangen, totdat zij met pensioen ging in mei 2021”. De man heeft daarmee ingestemd om in het kader van een minnelijke regeling tot een vaststellingsovereenkomst te komen. De geobjectiveerde wil en bedoeling van partijen is geweest om hun geschil destijds definitief te beslechten. De rechtbank heeft daarom ten onrechte gesteld dat sprake is van een verschrijving. De rechtbank heeft daarbij een eigen invulling gegeven aan een verschrijving dan wel het opmaken van een vaststellingsovereenkomst. De uitleg van de rechtbank van de zinsnede “te weten” was – gelet op het feit dat partijen het Haviltex-criterium hebben uitgesloten – niet toegestaan.

5.4. De vrouw heeft hiertegen – samengevat – het navolgende verweer gevoerd. De rechtbank heeft terecht geoordeeld dat de man gehouden is om de partneralimentatie in ieder geval tot 24 mei 2022 te voldoen. In de onderhandelingen tussen de (toenmalige) advocaten van partijen, die uiteindelijk hebben geleid tot de vaststellingsovereenkomst, zijn partijen er steeds vanuit gegaan dat de alimentatieverplichting van de man behoorde voort te duren tot aan het moment dat de vrouw zou beschikken over een AOW-uitkering; destijds bedroeg de AOW-gerechtigde leeftijd 65 jaar. De vrouw heeft altijd in loondienstverband in de fysiotherapiepraktijk van de man gewerkt. Zij heeft daardoor geen ouderdomspensioen in eigen beheer opgebouwd. Evenmin heeft de vrouw een pre-pensioen of uitgesteld pensioen of vervroegd pensioen opgebouwd. Indien bij de uitleg van de vaststellingsovereenkomst een taalkundige benadering wordt gehanteerd, dan kan (inderdaad) worden geconstateerd dat de betreffende tekst een innerlijke tegenstrijdigheid bevat. De rechtbank heeft daarom terecht geconcludeerd dat de toevoeging van de datum 24 mei 2021 niet op zichzelf staat en dat de woorden “te weten” nadrukkelijk zijn verbonden met deze datum. Met het oog hierop is de datum 24 mei 2021 daarom te beschouwen als een vergissing/verschrijving.

5.5. Het hof overweegt hieromtrent als volgt.

5.5.1. Het hof stelt voorop dat tussen partijen niet in geschil is dat op grond van het bepaalde in de considerans van de in september 2009 tussen hen gesloten vaststellingsovereenkomst zij uitleg van bepalingen van de overeenkomst conform het Haviltex-criterium hebben uitgesloten en dat in het geval van een geschil tussen partijen de rechter de desbetreffende bepaling in de vaststellingsovereenkomst uitsluitend grammaticaal dient uit te leggen. Tussen partijen is echter wel in geschil wat het resultaat dient te zijn van de grammaticale uitleg van het bepaalde in artikel 1.7. omtrent de einddatum van de door de man aan de vrouw te betalen partneralimentatie.

5.5.2. Het hof is op grond van de inhoud van artikel 1.7. van de vaststellingsovereenkomst van oordeel dat het enige gegeven dat in dit artikel niet voor tweeërlei uitleg vatbaar is, de daarin genoemde einddatum van de door de man aan de vrouw te betalen partneralimentatie is. Het begrip pensioengerechtigde leeftijd is, naar het oordeel van het hof, wel op meerdere wijzen uit te leggen, hetgeen – gelet op de uitsluiting van het Haviltex-criterium – niet is toegestaan. De rechtbank is daarom met het oordeel in rechtsoverweging 3.8. van de bestreden beschikking, inhoudende dat uit de woorden “te weten” blijkt dat partijen hiermee bedoeld hebben om met de opgenomen datum een verduidelijking te geven van het moment waarop de vrouw de pensioengerechtigde leeftijd zou bereiken en dat sprake is geweest van een verschrijving wat de datum betreft, ten onrechte buiten de grammaticale uitleg van

artikel 1.7. getreden. Dit brengt met zich dat de bestreden beschikking op dit punt dient te worden vernietigd en dat het hof alsnog zal bepalen dat de alimentatieverplichting van de man jegens de vrouw op 24 mei 2021 is geëindigd. (...)

3. Beoordeling van het middel

3.1. Het middel is gericht tegen het oordeel van het hof (in rov. 5.5.1-5.5.2) dat, gelet op de uitsluiting van het Haviltex-criterium door partijen, art. 1.7 van de vaststellingsovereenkomst aldus moet worden uitgelegd dat de daarin genoemde datum van 24 mei 2021 de einddatum van de door de man aan de vrouw te betalen partneralimentatie is. Het middel klaagt onder meer dat ook bij grammaticale of objectieve uitleg moet worden gekeken naar de aannemelijkheid van de rechtsgevolgen van een bepaalde uitleg en dat het hof de stellingen die de curator daarover heeft aangevoerd, onvoldoende in zijn beoordeling heeft betrokken.

3.2.1. In de considerans van de vaststellingsovereenkomst zijn partijen een maatstaf overeengekomen voor de uitleg van die overeenkomst. Deze contractuele uitlegmaatstaf houdt in dat, in afwijking van het Haviltex-criterium, de letterlijke tekst van de overeenkomst prevaleert boven eventuele partijbedoelingen, zodat de rechter de bepalingen uit de overeenkomst uitsluitend grammaticaal dient uit te leggen en toe te passen (zie hiervoor in 2.1 onder (iv)).

3.2.2. Deze contractuele uitlegmaatstaf heeft het hof in rov. 5.5.2 aldus uitgelegd, dat deze meebrengt dat bij de uitleg van art. 1.7 van de vaststellingsovereenkomst slechts kan worden aangeknoopt bij begrippen die niet voor meerderlei uitleg vatbaar zijn (te weten de datum 24 mei 2021, die daarin als einddatum van de partneralimentatie is genoemd), omdat bij de uitleg van begrippen die voor meerderlei uitleg vatbaar zijn (zoals naar het oordeel van het hof het begrip ‘pensioengerechtigde leeftijd’) de bedoelingen van partijen zouden moeten worden betrokken, hetgeen volgens de contractuele uitlegmaatstaf niet is toegestaan. Voor zover het middel klaagt dat het hof met dit oordeel de grammaticale of objectieve uitlegmaatstaf zoals bedoeld in de rechtspraak van de Hoge Raad heeft miskend door geen acht te slaan op de aannemelijkheid van de rechtsgevolgen van de door het hof aan art. 1.7 gegeven uitleg, ziet het eraan voorbij dat de considerans van de vaststellingsovereenkomst de hiervoor vermelde eigen, contractuele, uitlegmaatstaf bevat. Het middel klaagt niet dat het hof deze contractuele uitlegmaatstaf aan de hand van een onjuiste maatstaf of op onbegrijpelijke wijze heeft uitgelegd.

3.2.3. Uitgaande van de uitleg die het hof aan de contractuele uitlegmaatstaf heeft gegeven was het hof, anders dan onderdeel 3.9 klaagt, niet gehouden om nader in te gaan op de stellingen van de vrouw die het in rov. 5.4 heeft weergegeven. Deze stellingen hebben immers betrekking op de bedoelingen die partijen volgens de vrouw hebben gehad met het begrip ‘pensioengerechtigde leeftijd’ in art. 1.7 van de vaststellingsovereenkomst, welke bedoelingen op grond van de contractuele uitlegmaatstaf zoals door het hof uitgelegd, niet bij de uitleg van art. 1.7 kunnen worden betrokken.

3.3. De overige klachten van het middel kunnen evenmin tot cassatie leiden. De Hoge Raad hoeft niet te motiveren waarom hij tot dit oordeel is gekomen. Bij de beoordeling van deze klachten is het namelijk niet nodig om antwoord te geven op vragen die van belang zijn voor de eenheid of de ontwikkeling van het recht (zie art. 81 lid 1 RO).

4. Beslissing

De Hoge Raad verwerpt het beroep.

NOOT

In de onderhavige kwestie diende de Hoge Raad zich te buigen over een vaststellingsovereenkomst waarin nadrukkelijk het Haviltex-criterium werd uitgesloten. Concreet betrof het een vaststellingsovereenkomst waarin twee ex-partners afspraken hadden gemaakt over partneralimentatie. Hoewel ik ervan uitga dat voor de lezers het Haviltex-criterium gesneden koek is en het hanteren van het werkwoord ‘haviltexen’ onder civiel juristen zeer gebruikelijk is, toch (voor de achtergrond) een summier woord hierover.

Op grond van het *Haviltex*-arrest uit 1981 worden de rechtsgevolgen van een overeenkomst in de eerste plaats bepaald door hetgeen partijen zijn overeengekomen. De vraag wat partijen zijn overeengekomen, kan op grond van voornoemd arrest niet worden beantwoord enkel op grond van een (zuiver) taalkundige uitleg van de bewoordingen van de overeenkomst. Steeds komt het – overeenkomstig art. 3:33-3:35 BW – aan op de zin die partijen over en weer redelijkerwijs aan elkaars verklaringen en gedragingen mochten toekennen en op hetgeen zij te dien aanzien redelijkerwijs mochten verwachten. Zie HR 13 maart 1981, *NJ* 1981/635 (*Haviltex*) en herhaald in onder meer HR 19 oktober 2007, ECLI:NL:HR:2007:BA7024, *NJ* 2007/565 (*Vodafone/ETC*) (zie ook *T&C BW*, commentaar op art. 6:248 BW, aant. 2). In dit verband is noemenswaardig de jurisprudentie waarin is uitgemaakt dat weliswaar de bewoordingen c.q. de tekst van een overeenkomst niet doorslaggevend zijn, zulks er niet aan afdoet dat de bewoordingen wel van belang zijn. Zie onder meer HR 29 oktober 1999, *NJ* 1999/823 (*Ekkersrijt/De Rooy*) en HR 5 april 2013, ECLI:NL:HR:2013:BY8101, *NJ* 2013/2014 (*Lundiform/Mexx*). In dat laatste arrest is ook uitgemaakt dat in het geval van ‘uitonderhandelde’ overeenkomsten de rechter de vrijheid kan nemen om, vooralsnog zonder een inhoudelijke beoordeling van de stellingen van partijen, een voorshands oordeel aangaande uitleg van een overeenkomst te geven, gebaseerd op de meest voor de hand liggende taalkundige betekenis van de woorden in de overeenkomst. Wel dient de rechter daarbij op grond van voornoemd arrest te beoordelen of de partij die een andere uitleg van de overeenkomst stelt, voldoende bewijs naar voren heeft gebracht om tot bewijs c.q. tegenbewijs te worden toegelaten. Zie ook *T&C BW*, commentaar bij art. 6:248, aant. 2. In lagere rechtspraak komt deze lijn ook veelvuldig terug. Zie onder meer hof Arnhem-Leeuwarden 11 januari 2022, ECLI:NL:GHARL:2022:162. Hoe dan ook: de Haviltex-maatstaf blijft beslissend. De vraag is of de onderhavige beschikking van de Hoge Raad daar nu verandering in brengt.

De onderhavige kwestie betrof, zoals reeds eerder aangeeft, een echtscheiding waarbij tussen de man en de vrouw een vaststellingsovereenkomst was opgesteld waarin onder meer een einddatum voor de partneralimentatie van de man aan de vrouw was opgenomen. Daarnaast was in de vaststellingsovereenkomst opgenomen c.q. bepaald dat bij de uitvoering van de vaststellingsovereenkomst de letterlijke tekst prevaleerde (in afwijking van de Haviltex-maatstaf) met als gevolg dat de bepalingen in de vaststellingsovereenkomst uitsluitend grammaticaal moesten worden uitgelegd en toegepast. Er ontstond een geschil over de einddatum van de alimentatie (overigens betrof een der procespartijen de curator van de vrouw). Aan de zijde van de vrouw werd in eerste aanleg gevorderd dat primair de betaling van de partneralimentatie diende te worden verlengd tot 2024, het jaar

waarin de AOW-gerechtigde leeftijd werd bereikt. Subsidiair werd betaling tot en met 2022 gevorderd nu dat het jaar was waarin de vrouw 65 jaar werd. De vrouw werd in de subsidiaire vordering door de rechtbank gevolgd. De man ging hier tegen in beroep.

Het hof vernietigde het vonnis van de rechtbank en wijst beide vorderingen af. Het hof stelt daarbij voorop dat tussen partijen niet in geschil is dat op grond van de tussen hen gesloten vaststellingsovereenkomst zij uitleg van bepalingen van de overeenkomst conform het Haviltex-criterium hebben uitgesloten en dat in het geval van een geschil tussen partijen de rechter de desbetreffende bepaling in de vaststellingsovereenkomst uitsluitend grammaticaal dient uit te leggen. Het resultaat van de grammaticale uitleg van het bepaalde in art. 1.7 ter zake de einddatum van de te betalen partneralimentatie staat echter wel ter discussie. Het hof is op grond van de inhoud van art. 1.7 van de vaststellingsovereenkomst van oordeel dat het enige gegeven dat in dit artikel niet voor tweeërlei uitleg vatbaar is, de daarin genoemde einddatum (24 mei 2021) is van de door de man aan de vrouw te betalen partneralimentatie. Het begrip pensioengerechtigde leeftijd is wel op meerdere wijzen uit te leggen, hetgeen – gelet op de uitsluiting van het Haviltex-criterium – niet is toegestaan, aldus het hof (zie hiervoor r.o. 5.5.1 en 5.5.2 van het arrest van het hof 's-Hertogenbosch).

De curator van de vrouw gaat in cassatie waarbij voornoemde rechtsoverwegingen centraal staan. Bovendien wordt door de curator van de vrouw geklaagd dat ook bij een grammaticale of objectieve uitleg moet worden gekeken naar de aannemelijkheid van de rechtsgevolgen van een bepaalde uitleg. De curator stelt dat het hof de stellingen die de curator daarover in appel heeft aangevoerd onvoldoende in zijn beoordeling heeft betrokken.

De beoordeling door de Hoge Raad (r.o. 3.2.1 tot en met 3.2.3) die voorafgaat aan de verwerping van het cassatieberoep is mijns inziens kort en enigszins krachtig. De Hoge Raad verwijst namelijk nogmaals (terecht) sec naar de uitlegbepaling in de litigieuze vaststellingsovereenkomst. Deze uitlegbepaling werd door het hof zodanig uitgelegd dat deze met zich brengt dat bij de uitleg van art. 1.7 van de vaststellingsovereenkomst slechts kan worden aangeknoopt bij begrippen die niet voor meerderlei uitleg vatbaar zijn (te weten de datum 24 mei 2021) omdat bij de uitleg van begrippen die voor meerderlei uitleg vatbaar zijn (zoals naar het oordeel van het hof het begrip 'pensioengerechtigde leeftijd') de bedoelingen van partijen zouden moeten worden betrokken, hetgeen volgens de uitlegmaatstaf in de vaststellingsovereenkomst echter niet is toegestaan.

De Hoge Raad overweegt naar mijn mening ook terecht dat het hof de grammaticale of objectieve uitlegmaatstaf zoals bedoeld in de rechtspraak van de Hoge Raad niet heeft miskend door geen acht te slaan op de aannemelijkheid van de rechtsgevolgen van de door het hof aan art. 1.7 gegeven uitleg. Immers, de tot het tegendeel strekkende klacht ging eraan voorbij dat de considerans van de vaststellingsovereenkomst de hiervoor vermelde eigen contractuele uitlegmaatstaf bevat, aldus de Hoge Raad. De uitleg van deze contractuele uitlegmaatstaf door het hof bracht mee dat slechts kon worden aangeknoopt bij begrippen die niet voor meerderlei uitleg vatbaar zijn, omdat anders de partijbedoelingen bij de uitleg moesten worden betrokken, hetgeen nu juist contractueel was uitgesloten. Waar niet over werd geklaagd, was dat het hof deze contractuele uitlegmaatstaf aan

de hand van een onjuiste maatstaf of op onbegrijpelijke wijze had uitgelegd.

Het antwoord op de eerder gestelde vraag of deze beschikking enige wijziging in de heersende leer brengt, is naar mijn mening ontkennend te beantwoorden. Partijen kunnen een uitlegmaatstaf overeenkomen. Deze uitlegmaatstaf dient – om te beginnen – zelf te worden uitgelegd. Bij die uitleg is, althans zo kan het arrest worden gelezen, wel de Haviltex-maatstaf van toepassing en de op basis daarvan gegeven uitleg dient begrijpelijk te worden gemotiveerd. Is deze stap genomen en wordt daarna de rest van de overeenkomst uitgelegd, dan dient daarbij die uitlegmaatstaf te worden gehanteerd. De partij die wil opkomen tegen deze uitleg zal zijn pijlen dus allereerst moeten richten op – de uitleg van – de contractuele uitlegmaatstaf.

Nu in dit geval over de uitleg van de contractuele uitlegmaatstaf niet was geklaagd en deze uitleg meebrengt dat de partijbedoelingen hierbij niet kunnen worden betrokken, is de rest voorspelbaar: het hof hoefde die partijbedoelingen niet bij de inhoudelijke uitleg van (de rest van) de overeenkomst te betrekken.

Kortom, in gevallen waarin een contractuele uitlegmaatstaf is overeengekomen, zal in de eerste plaats energie moeten worden gestoken in de uitleg daarvan. Die aanwijzing lijkt de Hoge Raad met het slot van r.o. 3.2.2 te geven.

mr. P.H. Bossema-de Greef
Vlot Advocaten B.V.

Strafrecht

142

Unus testis

Hoge Raad
21 februari 2023, nr. 21/05093, ECLI:NL:HR:2023:261
(mr. De Hullu, mr. Borgers, mr. Kuijer)
(Concl. A-G Vegter)
Noot mr. A. Briejer

Bewijsminimum van art. 342 lid 2 Sv.

[Sv art. 342]

Essentie: De Hoge Raad herhaalt de relevante overwegingen uit ECLI:NL:HR:2010:BM2452 met betrekking tot het bewijsminimum van art. 342 lid 2 Sv.

Samenvatting: Het hof heeft geoordeeld dat de bewezenverklaring niet uitsluitend wordt aangenomen op grond van de verklaringen van A, omdat de verklaringen voldoende steun vinden in de verklaring van haar moeder die inhoudt dat, voordat A haar geheim aan moeder vertelde, moeder heeft gezien dat A van de zolderkamer van de verdachte afkwam. De verklaring van de moeder volstaat echter niet voor de vereiste voldoende steun. Het hof heeft daarom de bewezenverklaring onvoldoende gemotiveerd en de Hoge Raad casseert de zaak.